

Tisková zpráva

Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků z Ukrajiny – jaro 2022

- ⊙ O vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny se zajímají asi dvě třetiny (68 %) českých občanů.
- ⊙ Tři čtvrtiny (75 %) českých občanů souhlasí s přijímáním uprchlíků z Ukrajiny.
- ⊙ Desetina (10 %) občanů je pro možnost trvalého usazení se ukrajinských uprchlíků zde, další tři čtvrtiny (75 %) upřednostňují pouze dočasné přijetí s následným návratem do země původu.
- ⊙ K přijímání uprchlíků z Ukrajiny se česká veřejnost staví vstřícněji, než jak se stavěla k přijímání uprchlíků z Blízkého východu a severní Afriky.

Zpracoval:

Jan Červenka

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.

Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

V šetření, jež proběhlo v období od konce března do začátku května 2022, Centrum pro výzkum veřejného mínění dotazovalo sadu otázek týkajících se postojů české veřejnosti k přijímání uprchlíků z Ukrajiny.

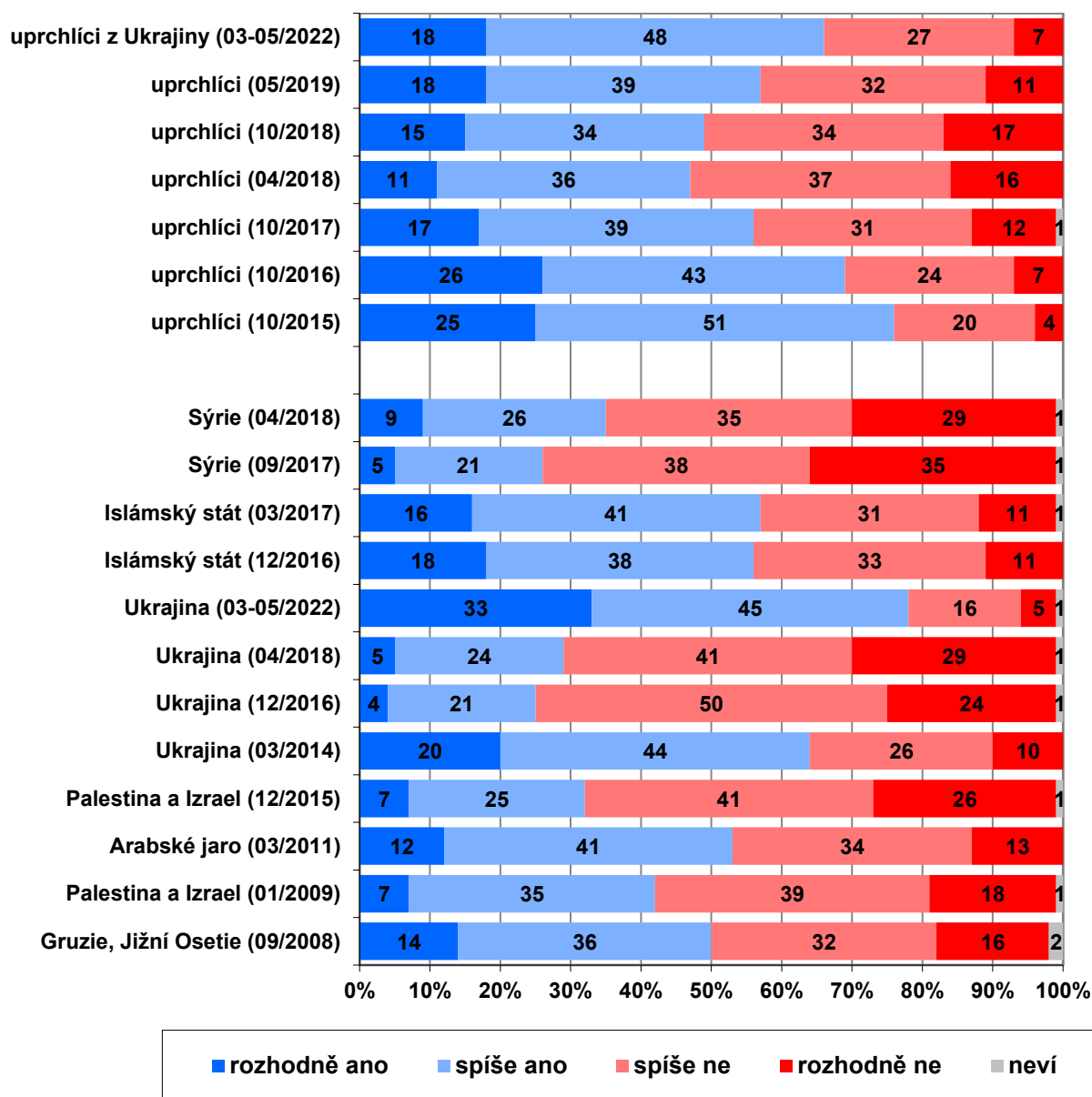
Dotazovaní konkrétně vyjadřovali své postoje k přijímání ukrajinských uprchlíků a k možnosti jejich trvalého usazování se v České republice. Součástí dotazování bylo i zmapování zájmu o aktuální vývoj okolo této situace.

Zájem¹ o aktuální vývoj situace kolem uprchlíků z Ukrajiny se oproti zájmu o vývoj situace okolo uprchlíků obecně, jak jej zachytil poslední výzkum z května 2019 zřetelně (o devět procentních bodů v kategorii odpovědí „spíše ano“) zvýšil a je výrazně vyšší než v letech 2017 a 2018, ale nedosahuje takové úrovně a intenzity, jako v letech 2015 a 2016, kdy v Evropě kulminovala migrační krize vyvolaná přílivem uprchlíků zejména z Afriky a Blízkého východu. Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 1, o aktuální vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny se zajímají asi dvě třetiny (66 %) českých občanů, v tom 18 % rozhodně a 48 % spíše. Naopak nezájem vyjádřilo 34 % respondentů, z nichž 7 % se o vývoj dané situace nezajímá rozhodně a 27 % se o ni nezajímá spíše. Celkový zájem se tak sice blíží zájmu o situaci okolo uprchlíků obecně, jak ji zachytil výzkum z října 2016, kdy zájem deklarovalo 69 % dotázaných, tedy jen o tři procentní body více, ovšem tehdy byl zřetelně (o osm procentních bodů) vyšší podíl těch, kdo zvolili variantu odpovědi „rozhodně ano“.

Pokud srovnáme současný zájem o dění kolem uprchlíků z Ukrajiny s jinými událostmi ve světě, vidíme, že je poměrně vysoký a že ho zřetelně převyšuje pouze rovněž aktuální zájem o vývoj situace na samotné Ukrajině.

¹ Znění otázky: „Zajímáte se o aktuální vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

Graf 1: Srovnání zájmu o vybrané události (%)

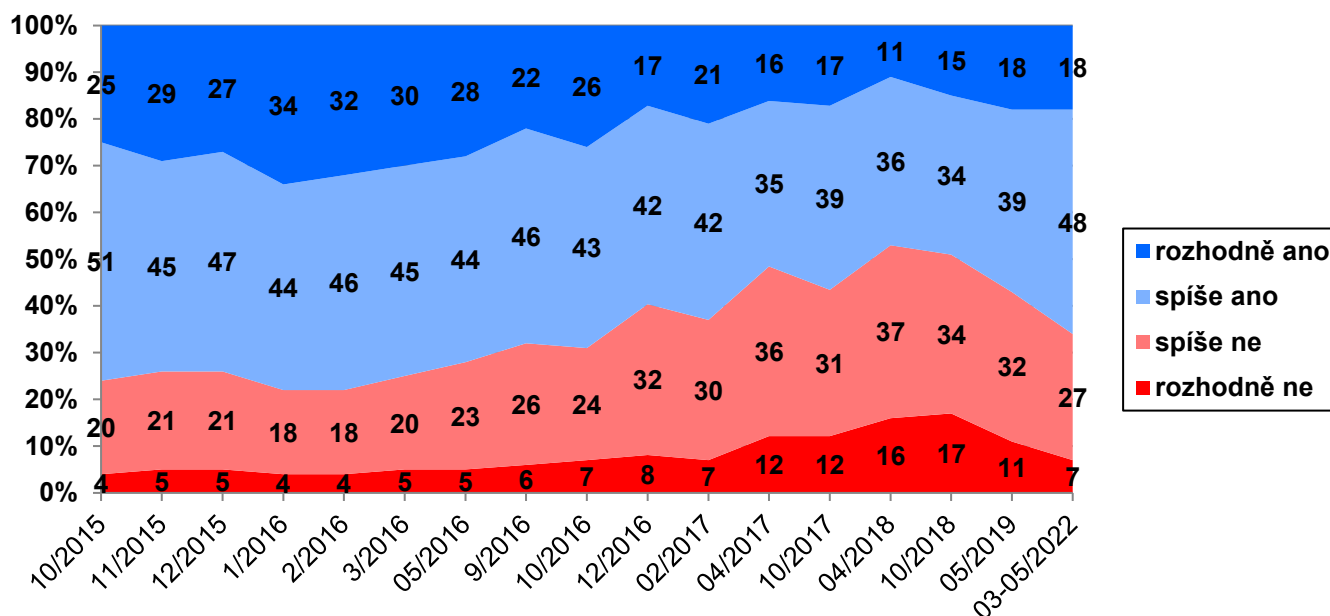
Pozn.: Otázka pokládána v období let 2015 až 2019 se týkala uprchlíků obecně.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Zájem o vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny se zvyšuje spolu s nejvyšším dosaženým vzděláním a s deklarovaným obecným zájemem o politiku. Velmi silně je pak propojený se zájmem o vývoj situace na Ukrajině.

Pokud se podíváme na proměnlivost zájmu o aktuální situaci kolem uprchlíků v čase (viz graf 2), vidíme, že oproti roku 2018, kdy se v šetřeních CVVM objevoval po postupném poklesu od maximálních hodnot z roku 2015 nejnižší zájem o vývoj situace okolo uprchlíků obecně, se situace trendově otočila a po určitém vzestupu zájmu zaznamenaném v posledním srovnatelném výzkumu v roce 2019 aktuální šetření ukázalo další vzestup, i když v tomto případě je třeba mít na paměti, že otázka tentokrát nebyla formulována obecně, ale zaměřila se na uprchlíky z Ukrajiny, kvůli čemuž je srovnání spíše jen orientační.

Graf 2: Zájem o aktuální vývoj situace okolo uprchlíků – časové srovnání (%)

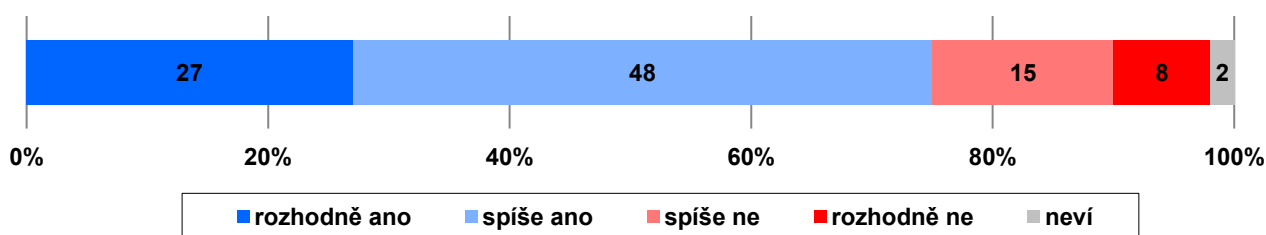

Pozn.: Otázka pokládána v období let 2015 až 2019 se týkala uprchlíků obecně. Dopočet do 100 % je tvořen odpovědí „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Respondentů jsme se dále konkrétně ptali na jejich názor na přijímání uprchlíků z Ukrajiny (viz graf 3).

Graf 3: Názor na přijetí uprchlíků z Ukrajiny² (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 18. 3. – 9. 5. 2022, 845 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

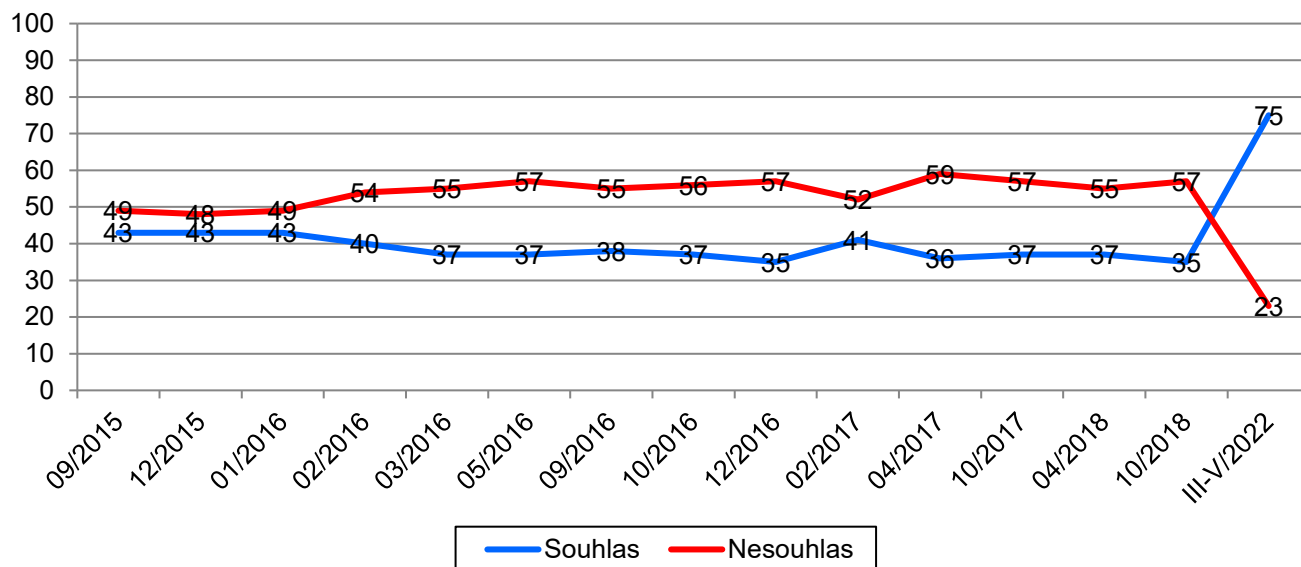
Jak vyplývá z výsledků v grafu 3, souhlas s přijímáním uprchlíků z Ukrajiny vyjádřily tři čtvrtiny (75 %) dotázaných, přičemž 27 % odpovědělo, že „rozhodně ano“, a 48 % zvolilo odpověď „spíše ano“. Proti přijetí uprchlíků z Ukrajiny se postavila jen necelá čtvrtina (23 %) respondentů, přičemž 8 % oslovených uvedlo variantu odpovědi „rozhodně ne“ a 15 % odpovědělo, že „spíše ne“. Zbývající 2 % respondentů nedokázala odpovědět a zvolila variantu „nevím“.

V období let 2015 až 2018 byla v šetřeních CVVM pokládána podobná otázka zkoumající na stejné škále postoje českých občanů k přijímání uprchlíků z oblastí postižených ozbrojeným konfliktem na východě Ukrajiny. Jak ukazují výsledky v grafu 4, k jejich přijímání se česká veřejnost stavěla mnohem odmítavěji, když ve všech tehdejších

² Znění otázky: „Válka na Ukrajině také způsobila nárůst počtu uprchlíků. Měla by Česká republika přijmout uprchlíky z Ukrajiny? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

výzkumech nesouhlas převažoval nad souhlasem a ten měl tendenci v čase spíše klesat. V aktuálním šetření podíl souhlasu s přijímáním ukrajinských uprchlíků oproti poslednímu šetření z října 2018 narostl o 40 procentních bodů.

Graf 4: Postoj k přijímání uprchlíků z Ukrajiny³ – časové srovnání (%)

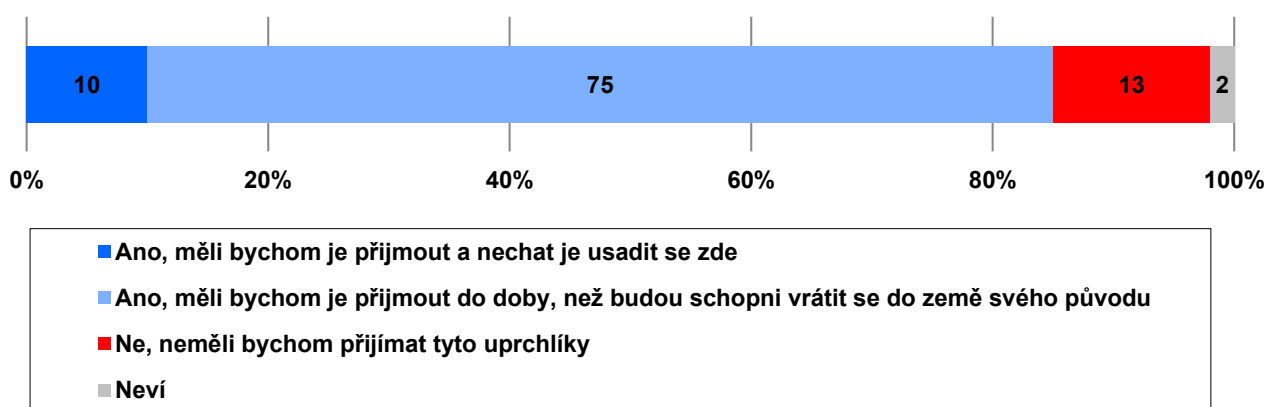

Pozn.: Souhlas tvoří odpovědi „rozhodně ano“ a „spíše ano“, nesouhlas zahrnuje odpovědi „spíše ne“ a „rozhodně ne“. Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Podrobnější analýza ukázala, že vyšší podporu přijímání uprchlíků z Ukrajiny vyjadřují absolventi vysokých škol, dotázaní s dobrou životní úrovní vlastní domácnosti, z hlediska politické orientace lidé hlásící se k pravici, a ti, kdo se zajímají o situaci na Ukrajině či o situaci okolo uprchlíků z Ukrajiny.

Graf 5: Postoj k přijetí uprchlíků z Ukrajiny⁴ (%)

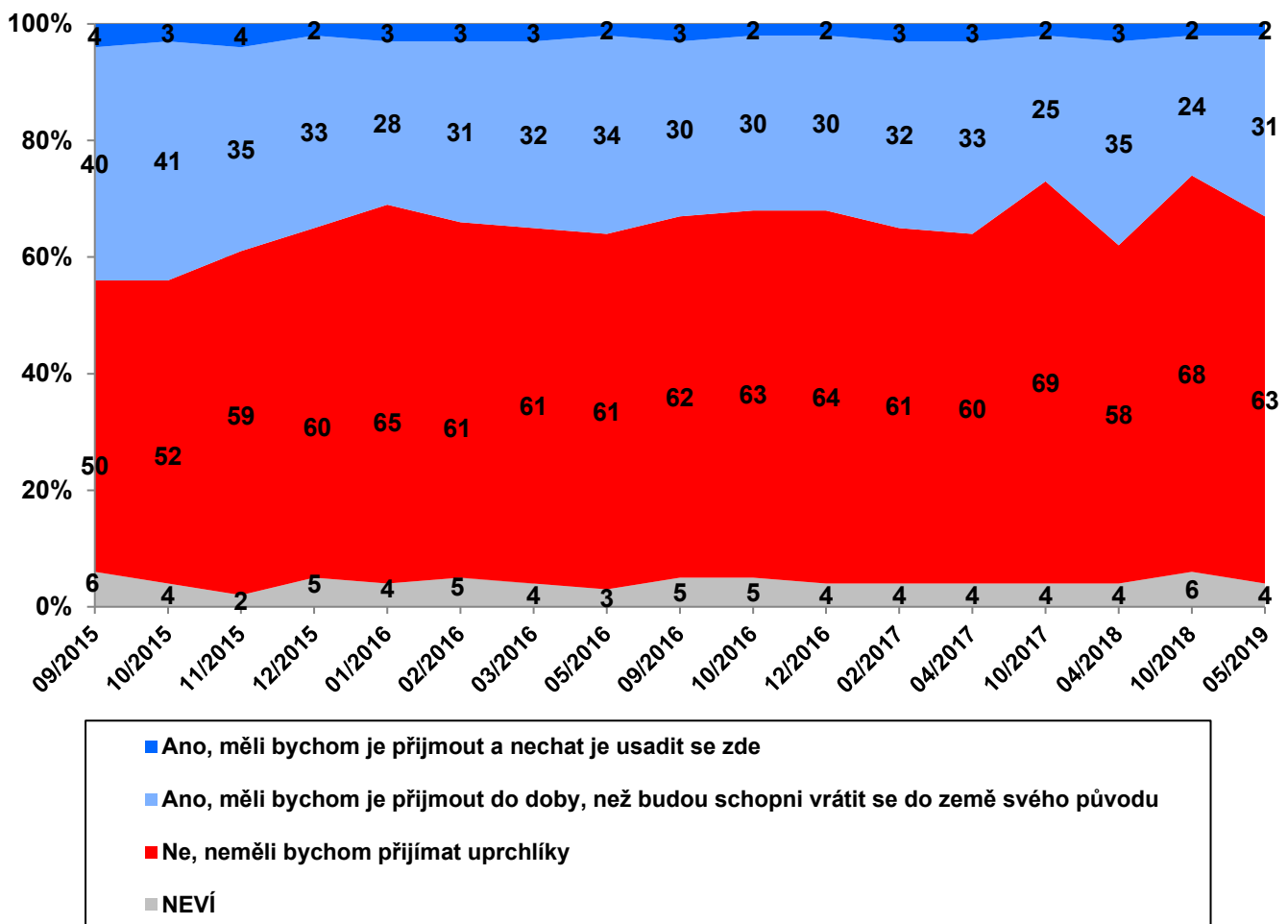
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 18. 3. – 9. 5. 2022, 845 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

³ Otázka pokládaná ve výzkumech z let 2015 až 2018 zněla: „Konflikt na východní Ukrajině také způsobil nárůst počtu ukrajinských uprchlíků. Měla by Česká republika přijmout Ukrajince z oblastí postižených válečným konfliktem? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

⁴ Znění otázky: „Podle Vašeho názoru, měla by Česká republika přijmout uprchlíky z Ukrajiny? Ano, měli bychom je přijmout a nechat je usadit se zde, ano, měli bychom je přijmout do doby, než budou schopni vrátit se do země svého původu, ne, neměli bychom přijímat tyto uprchlíky.“

Upřesňující otázka zkoumající postoje k přijímání uprchlíků z Ukrajiny ukázala (viz graf 5), že desetina (10 %) občanů je pro možnost trvalého usazení se těchto uprchlíků zde, další tři čtvrtiny (75 %) upřednostňují pouze dočasné přijetí s následným návratem do země původu, jakmile bude takový návrat možný, a asi osmina (13 %) si myslí, že bychom zde uprchlíky z Ukrajiny neměli přijímat vůbec. I zde pro možnost orientačního srovnání uvádíme časovou řadu výsledků v případě podobné otázky, jež zjišťovala na stejné škále odpovědí postoje k přijímání válečných uprchlíků v trochu odlišném kontextu, který se vztahoval k přílivu uprchlíků ze Sýrie, Iráku, Libye a jiných zemí zasažených vojenskými konflikty do některých států EU a k tomu, zda bychom měli část těchto uprchlíků přijmout zde a tím ulevit zátěži migrační vlnou nejvíce postižených zemí EU (viz graf 6). I z tohoto srovnání je zřejmé, že aktuální postoje k uprchlíkům z Ukrajiny jsou výrazně vstřícnější jejich přijetí.

Graf 6. Postoj k přijímání uprchlíků ze zemí postižených válečným konfliktem – časové srovnání (%)⁵

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Pro trvalé přijímání uprchlíků z Ukrajiny jsou častěji muži, absolventi vysokých škol, dotázaní s dobrou životní úrovní vlastní domácnosti, lidé se zájmem o politiku obecně a ti, kdo se rozhodně zajímají o vývoj situace na Ukrajině nebo o situaci okolo uprchlíků z Ukrajiny. Naopak proti přijímání uprchlíků z Ukrajiny se ve zvýšené míře vyslovovali dotázaní bez maturitního vzdělání, ti, kdo životní úroveň vlastní domácnosti hodnotí jako špatnou, lidé nezajímající se vůbec o

⁵ Znění otázky: „V důsledku vojenských konfliktů čelí Evropská unie zvýšenému počtu uprchlíků. Podle Vašeho názoru, měla by Česká republika přijmout uprchlíky ze zemí postižených vojenskými konflikty? Možnosti odpovědí: Ano, měli bychom je přijmout a nechat je usadit se zde, ano, měli bychom je přijmout do doby, než budou schopni vrátit se do země svého původu, ne, neměli bychom přijímat uprchlíky.“

politiku, ti, kdo se nezajímají o vývoj situace na Ukrajině, a ti, kdo se rozhodně nezajímají o vývoj situace okolo uprchlíků z Ukrajiny.

Respondentů, kteří v odpovědi na předchozí otázku neodmítli přijetí uprchlíků z Ukrajiny (N=732), jsme se dále konkrétně ptali na to, jaké množství uprchlíků z Ukrajiny by Česká republika měla přijmout krátkodobě i dlouhodobě⁶.

Tabulka 1. Kolik uprchlíků z Ukrajiny by měla ČR přijmout (%)

	krátkodobě	dlouhodobě
do 50 tisíc	12	37
50 tisíc až 100 tisíc	16	22
100 tisíc až 250 tisíc	24	14
250 tisíc až 400 tisíc	20	5
400 tisíc až 600 tisíc	7	3
více než 600 tisíc	5	3
neví	16	16

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 18. 3. – 9. 5. 2022, 732 respondentů starších 15 let, kteří nevyloučili přijetí uprchlíků z Ukrajiny, osobní rozhovor.

Jak vyplývá z výsledků v tabulce 1, u dlouhodobého přijetí uprchlíků z Ukrajiny se asi třípětinová většina (59 %) respondentů z těch, kdo jejich přijímání explicitně neodmítli, vyslovila pro to, aby jejich počet byl do 100 tisíc, přičemž 37 % soudí, že by jejich počet měl být nanejvýš do 50 tisíc. Asi sedmina (14 %) jako akceptovatelný počet vidí v rozmezí od 100 do 250 tisíc a jen o málo více než desetina (11 %) si myslí, že by to mělo být od 250 tisíc výše. Krátkodobě přitom téměř třetina (32 %) jako akceptovatelný počet vidí od 250 tisíc výše, další čtvrtina (24 %) uvádí 100 až 250 tisíc, a jen 28 % uvedlo počet do 100 tisíc, z toho 12 % do 50 tisíc a 16 % v intervalu od 50 do 100 tisíc.

⁶ Znění otázky: „Jaký počet uprchlíků z Ukrajiny by podle Vás Česká republika celkově měla přijmout a) krátkodobě, b) dlouhodobě?“

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v22-03</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>18. 3. – 9. 5. 2022</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Vážení dat:</i>	<i>Vzdělání X NUTS2, věk X NUTS2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>845</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>70</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – dotazování CAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>PM_11m; PM_203; PM_205</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>PM220708</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>8. července 2022</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Jan Červenka</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla podpořena Strategii Akademie věd AV21 v rámci výzkumného programu "Globální konflikty a lokální souvislosti: kulturní a společenské výzvy".